

tekenen, handvaardigheid, textiele vormgeving

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 t/m 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*
Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*
Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Bohemiens en tragische helden

1 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Saleh draagt een Europees kostuum / draagt dandyachtige, Europese kleding.
- Salehs haardracht is Europees.
- Saleh zit in een Europese setting (de gordijnen met kwastjes).
- Saleh (zit voor een ezel waarop hij) werkt aan een zeegezicht in traditionele / zeventiende-eeuwse, Europese stijl.

per juist antwoord

1

2 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Saleh draagt een tulband.
- Saleh draagt een exotisch ogende riem / band en/of dolk (bij zijn middel).
- Saleh is afgebeeld in een exotisch / tropisch landschap.
- Saleh draagt een jasje met oosters aandoende, geborduurde motieven en/of een geplooid, oosters ogende broek.

per juist antwoord

1

3 maximumscore 1

Vanuit de romantische belangstelling was er een hevig verlangen naar / interesse in het exotische / was er sprake van exotisme / oriëntalisme, met zijn exotische presentatie kwam Saleh tegemoet aan deze interesse.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 3

- Kunst moet worden gemaakt / gewaardeerd vanwege haar zuivere, eigen (autonome) / unieke / hogere, artistieke waarde / betekenis. / Kunst moet vanuit de innerlijke behoefte van de kunstenaar worden gemaakt 1
- Functies die kunst **niet** moet hebben (twee van de volgende): 2
 - Kunst is bedoeld voor decoratieve doeleinden.
 - Kunst is bedoeld voor gebruiks- of nuttigheidsdoeleinden / praktische / utilitaristische doeleinden.
 - Kunst is bedoeld voor morele en/of didactische (levensbeschouwelijke) doeleinden, bijvoorbeeld een mythologisch onderwerp of een historisch verhaal.
 - Kunst is bedoeld voor propagandadoeleinden / het uitdragen van een politieke boodschap.
 - Kunst is bedoeld om een religieuze boodschap over te brengen.
 - Kunst is bedoeld als eenvoudig / plat vermaak.
 - Kunst is (primair) bedoeld als manier om een inkomen te verwerven / als handelswaar.

5 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Breitner heeft een onconventionele (non-conformistische), losse pose.
- Breitner beeldt zichzelf ongedwongen af (niet geposeerd) met een sigaret in de hand (een genotsmiddel, destijds een onconventionele manier om te poseren).
- Breitner toont zichzelf zonder jasje / in hemdsmouwen en/of met openstaande manchetten (destijds beschouwd als niet netjes / als informeel).
- Breitner heeft een hooghartige / brutale blik.
- Breitner helt met zijn bovenlichaam / hoofd achterover en lijkt zo op de beschouwer neer te kijken.
- Breitner slaat zijn armen over elkaar, neemt een gesloten / afwerende houding aan.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

6 maximumscore 2

twee van de volgende:

- (techniek of werkwijze) De vlotte (zelfverzekerde) penseelstreek / de zichtbaar snelle werkwijze (afzetten tegen de academische werkwijze, dergelijk werk werd destijds als onaf beschouwd).
- (de vorm) De grove / vlekkerige weergave van licht en schaduw / het ontbreken van duidelijk afgebakende vormen (afzetten tegen de academische werkwijze).
- (standpunt) Het onconventionele, ongebruikelijk lage standpunt.

per juist antwoord

1

7 maximumscore 2

- Het atelier van Joseph Israëls ziet eruit als een (deftige) woonkamer / als een salon (met verwijzingen naar de zeventiende eeuw) met gedecoreerd behang / gordijnen met motieven / fraaie vloerkleden / fraai bewerkte meubels / ingelijste schilderijen. Dit beeld van het atelier draagt bij aan het imago van de klassieke kunstenaar / de geleerde kunstenaar / salonkunstenaar / de welgestelde of gearriveerde kunstenaar (burgerman met goede smaak) 1
- Het atelier van Isaac Israëls ziet eruit als een werkplaats. Het atelier is sober, een kale houten vloer / schilderijen zonder lijst. Dit beeld van het atelier draagt bij aan het imago van de kunstenaar als werkman/ambachtsman / het imago van de romantische kunstenaar (maatschappelijke status lijkt geen rol te spelen, 'kunst om de kunst' staat centraal) / de bohemenkunstenaar 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

8 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat een aspect van de voorstelling dat geweld suggereert met daaraan gekoppeld een aspect van de vormgeving dat de suggestie van geweld versterkt.
per juist antwoord

1

voorbeelden van juiste antwoorden:

- *voorstelling*: De gezichten / lichamen zijn verwrongen / dragen heftige emoties (alsof ze geweld hebben ondergaan);
vormgeving: Ze zijn weergegeven met dik en/of woest/snel aangebrachte verf (in contrast met een dun aangebrachte achtergrond), waardoor de associatie met korsten en bulten wordt versterkt.
- *voorstelling*: De lichamen zijn deels weergegeven, als hompen vlees / ze missen lichaamsdelen (alsof ze geweld hebben ondergaan);
vormgeving: De fragmentatie / vervorming geeft de indruk dat (lichaams)delen aangetast zijn / de lichamen bruut bewerkt zijn.
- *voorstelling*: De lichamelijke onderdelen van de voorstelling zijn beschadigd / bloederig (de indruk van heftige klappen of een schot ontstaat);
vormgeving: Deze delen zijn geschilderd met een heftige penseelstreek alsof de verf met geweld is aangebracht (bloedspetters) en zo versterkt de schildertechniek het gewelddadige karakter.
- *voorstelling*: De lichamelijke onderdelen van de voorstelling zijn opengewerkt / beschadigd / er is een (opengereten) karkas weergegeven;
vormgeving: De rode kleuren en/of het contrastrijke kleurgebruik (wit, zwart en rood) versterken het bloederige / gewelddadige karakter van het drieluk en/of het rood en zwart doen denken aan de dood.
- *voorstelling*: Het lijkt een afgesloten ruimte, er is geen uitweg uit de gewelddadige situatie. / Het geweld vindt plaats afgeschermd van de buitenwereld;
vormgeving:
Het afgesloten karakter wordt versterkt door de vorm, de suggestie van een gesloten cirkel en/of door de kleur, de 'vensters' zijn zwart, er is geen uitzicht (geen uitweg of geen perspectief).
of
Het gewelddadige van de ruimte wordt versterkt door de volledig in roodtinten geschilderde vloer en wanden, waardoor de associatie met bloed en geweld wordt versterkt.
- *voorstelling*: De twee figuren / mannen bevinden zich in de ruimte met hompen vlees, alsof zij betrokken zijn bij het geweld / de slachting;
vormgeving: De figuren zijn deels glad geschilderd / vlak vormgegeven (hun lijf / kleding) en/of donker van kleur, terwijl hun hoofden / koppen dik geschilderd zijn en/of licht zijn (vlezig, grof), door het contrast ontstaat de associatie met (heftig) geweld.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (een van de volgende):

- De foto draagt bij aan de mythe van 'tragische held' doordat deze Bacon toont als een persoon die gepijnigd door het leven ging, te zien aan de 'trieste' / sombere / in zichzelf gekeerde blik in een beschadigde en besmeurde spiegel.
- De foto draagt bij aan de mythe van 'tragische held' doordat deze een persoon laat zien die in een puinhoop leeft en werkt (en alles opoffert voor zijn kunst), een puinhoop die symbool staat voor zijn tragische leven (terwijl hij een beroemde kunstenaar is).

10 maximumscore 3

De mythe van de kunstenaar als 'tragische held' kan de beroemdheid van een kunstenaar versterken doordat (drie van de volgende):

- het doorleefde karakter / de diepgang van het werk wordt onderstreept. (In het geval van Bacon de thematiek van het lijden: het tragische leven is de voedingsbodem voor zijn werk / zijn inspiratie.)
- de (vermeende) opoffering en/of het (vermeende) intense lijden en/of de (vermeende) zelfdestructie bewondering of empathie oproept bij het publiek.
- de kunstenaar in het romantische 'frame' wordt geplaatst van een zonderling, maar wel een geniale zonderling (met kwaliteiten die gewone mensen niet hebben) / het anders zijn een bevestiging van zijn uitzonderlijke gaven is.
- de kunstenaar in een traditie wordt geplaatst van illustere voorgangers, waarbij leven en werk op eenzelfde manier gepresenteerd zijn. (Zo komt Bacon op een lijn met bijvoorbeeld Van Gogh.)
- een contrast wordt gecreëerd tussen de ellende in het leven van de kunstenaar en de grootsheid van het werk: een uitzonderlijk talent dat (aanvankelijk) niet wordt herkend / maatschappelijk succes dat geen verzachtend effect heeft op het lijden van de kunstenaar.
- de kunstenaar / zijn verhaal interessant 'materiaal' vormt voor het schrijven van boeken / een biografie / voor het maken van een documentaire of film.

per juist antwoord

1

Ster of verbinder, de rol van de architect

11 maximumscore 3

drie van de volgende:

- strakke symmetrie
- een centraal deel met twee vleugels
- een vooruitspringend volume in het midden
- vooruitspringende volumes op de hoeken
- gebouw in twee lagen/verdiepingen met een horizontale lijst/architraaf in de gevel
- (gebeeldhouwd) timpaan
- pilasters
- rondbogen (onderin)
- beeldhouwwerk (bovenop timpaan)
- trap(verhoging) bij de entree

per juist antwoord

1

12 maximumscore 3

- aspecten van de opdracht die Van Campens status konden verhogen (twee van de volgende): 2
 - Het was een heel groot gebouw (formaat).
 - Het stadhuis moest gebouwd worden op een belangrijke, centrale locatie: het hart van Amsterdam (locatie).
 - Het was een ingewikkeld / veelomvattend project (met exterieur / interieur / zaal / torentje / galerijen / beeldhouwwerk).
 - Het was het belangrijkste gebouw van de stad / het gebouw had een stedelijke symboolfunctie (om de politieke / economische/culturele aspiraties van Amsterdam uit te drukken) (functie).
 - Het gebouw had een landelijke symboolfunctie (om het succes van de nieuwe Republiek, na de Tachtigjarige Oorlog, uit te drukken).
 - Hij kreeg de leiding over de werkplaatsen / hij had de supervisie over het gehele project.
- Van Campen onderstreepte zijn status door (een van de volgende): 1
 - te tonen dat hij kennis heeft van klassieke filosofie (Plato).
 - te tonen dat hij kennis heeft van / bouwt in de traditie van klassieke bouwkunst (Vitruvius).
 - te tonen dat hij kennis heeft van recente ontwikkelingen in Italië (renaissance-architectuur van onder andere Palladio).
 - te tonen dat hij klassieke (of universele) reken- / meetkundige principes kan verwerken / toepassen in nieuwe architectuur.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

13 maximumscore 3

Het stadhuis op de Dam doet denken aan starchitecture, want (drie van de volgende):

- een beroemde of vooruitstrevende architect wordt ingehuurd.
- de opdracht is gericht op het neerzetten van een iconisch gebouw / landmark (qua omvang en stijl) / het gebouw moet Amsterdam op de kaart zetten.
- kosten noch moeite worden gespaard.
- de bestaande structuur van de stad moet wijken voor een megalomaan project.
- er was veel 'gedoe' omheen, spraakmakende besluitvorming / er was weinig aandacht voor bezwaren vanuit de bevolking.
- er was veel publiciteit, het gebouw was in binnen en buitenland bekend als 'nieuw wereldwonder'.

per juist antwoord

1

14 maximumscore 1

De vloer met kaarten drukt de centrale positie uit die de Republiek / de stad inneemt in een nieuw (op handel gebaseerd) wereldrijk.

15 maximumscore 2

- een praktische reden (een van de volgende): 1
 - (veel/omvangrijk werk) Een bouwwerk van deze schaal was nog nooit in de Republiek (Nederland) gerealiseerd: Van Campen kon dit niet alleen doen.
 - (ervaring en specialisme) Van Campen had alleen ervaring als schilder en architect, hij had ervaring van experts nodig op bijvoorbeeld het gebied van beeldhouwen en brons gieten.
 - (veel materialen) Omdat veel materialen aangevoerd (en verwerkt) moesten worden waren er verschillende werkplaatsen / bouwloodsen nodig (die Van Campen uiteindelijk aanstuurde/coördineerde).
 - (tijdsdruk) Omdat het een langdurig project zou gaan worden (en de opdrachtgevers wilden zo snel mogelijk resultaat).
- een motivatie vanuit de beroepsopvatting (een van de volgende): 1
 - (aansturen en bewaken van ideeën) De architect/kunstenaar droeg het idee/plan aan en controleerde/stuurde bij: het was de taak van anderen om het (technisch) te verwezenlijken.
 - (totaalvisie) Van Campen was de leider van het project, hij moest ervoor zorgen dat alle benodigde disciplines in een harmonieus totaalplaatje samenkwamen.
 - (kwaliteit) Van Campen streefde naar de hoogste kwaliteit, hij zocht daarom naar de beste kunstenaars en/of ambachtslieden voor zijn project.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

16 maximumscore 3

Een juist antwoord bevat

- een iconografische beschrijving waarin de twee genoemde elementen van het timpaan zijn betrokken en 2
- de boodschap van het timpaan als geheel 1

voorbeeld van een juist antwoord:

De vrouw draagt een schild met het wapen van de stad Amsterdam (ze symboliseert de stad Amsterdam) / de Stedemaagd van Amsterdam en/of de vrouw draagt in haar hand een olijftak (teken van vrede en/of voorspoed). De figuren om haar heen stellen rivier- en/of zeebewoners voor en/of stellen rivier- en/of zeegoden voor (ze symboliseren de wereldzeeën) en/of links staat de zeegod Neptunus met drietand, ze reiken haar kransen aan en/of eren de Stedemaagd.

(boodschap) Het timpaan toont de welvaart die uit de vrede voortkomt. / Amsterdam heerst over de wereldzeeën. / Het water brengt voorspoed voor Amsterdam.

17 maximumscore 3

drie van de volgende:

- (formaat) Het (centrale gedeelte) is heel groot, het torent boven de omliggende binnenstad uit / het drukt de oude bebouwing weg.
- (vorm of stijl) De koepelvorm wijkt (volledig) af van de overige bebouwing. / Het ontwerp ziet eruit als een ruimteschip dat vanuit de ruimte midden in de stad is gevallen.
- (ruimte / positionering) Het gebouw staat meer in de open ruimte dan de overige, compacte bebouwing met smalle straatjes.
- (ruimte / positionering) Het gebouw neemt een grote binnenruimte in beslag (pleinfunctie verdwijnt).
- (moderne vormgeving) Het is opgebouwd uit horizontale ringen met open verdiepingslagen en/of grote raampartijen en dit botst met de 'oude' architectuur die meer gesloten is.
- (materiaal en constructie) Het gebouw bestaat uit veel glas en beton/staal, de bebouwing in de binnenstad is vooral traditioneel in baksteen met dakpannen.

per juist antwoord 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

18 maximumscore 3

drie van de volgende:

- Het aantrekken van autoriteiten / gezaghebbende personen / van personen met kennis van zaken om te bemiddelen: Een Rijksbouwmeester en een Rijksadviseur voor Cultureel Erfgoed.
- Het aantrekken van een onafhankelijke partij / buitenstaanders om te bemiddelen/adviseren.
- Het praten met verschillende belanghebbenden uit de gemeente (inwoners, bedrijven en organisaties) zodat bekend is wat iedereen wil/verwacht / zodat er sprake is van inspraak of medezeggenschap / zodat er draagvlak wordt gecreëerd.
- Het uitbrengen van een 'visiedocument' als een richtlijn om mee verder te komen, in plaats van een dwingend rapport.
- Het nadrukkelijk aan iedereen richten van het visiedocument / iedereen betrekken en informeren, gezien de titel 'Een bericht aan de stad'.

per juist antwoord

1

19 maximumscore 2

twee van de volgende:

- De oude gevel had een met (ronde) zuilen gemarkeerde entree, de nieuwe gevel heeft een entree/galerij met (vierkante) zuilen over de volledige breedte.
- De oude gevel is opgebouwd uit drie lagen (begane grond, eerste verdieping en dakpartij), de nieuwe gevel is opgebouwd uit dezelfde lagen, maar er zijn extra lagen met kleinere vensters tussen de verdiepingen/het dak toegevoegd.
- In de oude gevel waren de ramen opgedeeld in kleinere ruiten door middel van roedes, in de nieuwe gevel, een groot raam, is er ook sprake van een opdeling in verschillende rechthoeken (in gele steen).
- In de oude gevel hadden de ramen per laag een verschillende afmeting, in de nieuwe gevel is ook sprake van verschillende afmetingen (vierkant / staande rechthoek) per laag.
- De aansluiting van de dakrand / goothoogte met aanliggende bebouwing, bij de oudbouw aansluiting met het gebouw links en bij de nieuwbouw aansluiting met de bebouwing rechts.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

20 maximumscore 2

Een juist antwoord bevat twee verschillende letterlijke betekenissen (denotaties) van *Deventer raamwerk* én twee daarop aansluitende connotaties in de context van het Deventer stadhuis.

per juiste combinatie van denotatie en connotatie

1

voorbeelden van een juiste combinatie van denotatie en connotatie:

- denotatie: vingerafdruk,
connotatie: unieke identiteit / identificatie / de stempel die de bevolking van de gemeente mag drukken op het ontwerp / het grotere idee van democratie in de gemeente, ieder individu heeft een stem
- denotatie: raamwerk/rasterwerk met vele vingerafdrucken,
connotatie: pluriforme samenleving (eenheid in veelvormigheid)
- denotatie: raamwerk/rasterwerk,
connotatie: traditionele architectuur / geschiedenis van Deventer / (traditionele) kerkraden (zoals van de tegenoverliggende kerk (Lebuinuskkerk) in Deventer)
- denotatie: *Deventer raamwerk* als samenwerkingsproject (een verzameling vingerafdrucken / identiteiten)
connotatie: ontmoetingsplek / activiteit voor het volk / gebouw voor én door inwoners.

Kunst en leven

21 maximumscore 2

twee van de volgende:

- In de compositie is een driehoek zichtbaar die gevuld is met elementen zoals kleding (patronen), haarband, pre-koloniaal beeldje, armband, waardoor de Mexicaanse identiteit van Kahlo wordt benadrukt.
- Het pre-koloniale beeldje is vrijwel even groot weergegeven als het gezicht van Frida Kahlo. Hierdoor wordt een relatie gelegd tussen het pre-koloniale erfgoed en Frida Kahlo, waarmee haar Mexicaanse identiteit wordt benadrukt.
- Het pre-koloniale beeldje is op gelijke hoogte geplaatst met het gezicht van Frida Kahlo. Hierdoor wordt een relatie gelegd tussen het pre-koloniale erfgoed en Frida Kahlo, waarmee haar Mexicaanse identiteit wordt benadrukt.
- Door de diagonale lijnen in de compositie komt het pre-koloniale beeldje centraal te staan, waarmee het belang van de Mexicaanse identiteit voor Kahlo wordt benadrukt.
- Door de plaatsing van het pre-koloniale beeldje tegen een egaal vlak komt het beeldje centraal te staan, waarmee het belang van de Mexicaanse identiteit voor Kahlo wordt benadrukt.
- Door de blikrichting van Kahlo wordt het pre-koloniale erfgoed (het pre-koloniale beeldje / de armband) centraal gesteld, waarmee het belang van de Mexicaanse identiteit voor Kahlo wordt benadrukt.
- Door de kadrering / uitsnede worden elementen als de (patronen in de) kleding / de armband prominent in beeld geplaatst, waarmee het belang van de Mexicaanse identiteit voor Kahlo wordt benadrukt.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

22 maximumscore 3

drie van de volgende:

- Net als op de ex voto wordt in Kahlo's werk een vrouw / moeder weergegeven die een kind draagt / vasthoudt.
- Net als op de ex voto is er in Kahlo's schilderij een cartouche of tekstband onderaan het beeld.
- Net als op de ex voto is er in Kahlo's werk een liggende figuur in witte kleding / doeken weergegeven.
- Net als de ex voto bevat Kahlo's werk vervreemdende / bovennatuurlijke / voorouderlijke elementen (bij de ex voto Christus aan het kruis, in Kahlo's werk het mysterieuze masker en/of het inwendige van de moederborst en/of de melk die lijkt te regenen en/of het volwassen hoofd van de baby).
- (mystieke gebeurtenis) Net als op de ex voto verbeeldt het schilderij van Kahlo een mystieke gebeurtenis (bij de ex voto een wonderbaarlijke genezing door Christus, in het schilderij van Kahlo de voeding door een soort oermoeder en/of de adem / boodschap in de vorm van een boom bij de baby).

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

23 maximumscore 3

drie van de volgende:

- (ondiepe ruimte) De ruimtelijke weergave van *Mijn voedster en ik* is plat / ondiep / zonder perspectiefwerking (weinig illusionisme), net als de ex voto.
- (verhoudingen) Beide afbeeldingen bevatten figuren waarbij de verhoudingen niet kloppend zijn weergegeven.
- (vorm) De vormen zijn sterk gestileerd/vereenvoudigd / hebben duidelijke contouren, vergelijkbaar met de ex voto.
- (kleur) Het kleurgebruik van beide afbeeldingen is vrij schematisch / de kleuren bevatten weinig nuances.
- (kleur) Het kleurgebruik in beide afbeeldingen is in veel gevallen onzuiver.
- (compositie) In beide werken is er een centraal geplaatste, liggende figuur.
- (trompe-l'oeil) In beide werken is er sprake van een trompe-l'oeil effect in de weergave van de tekst.
- (licht) In beide werken is sprake van een gelijkmatige / diffuse belichting / is de belichting schematisch opgezet.
- (textuur) Beide werken hebben een glad oppervlak / zijn glad geschilderd (ze hebben een gladde, metalen ondergrond die doorwerkt in het oppervlak).

per juist antwoord

1

24 maximumscore 1

een van de volgende:

- Het schilderij bevat vervreemdende / absurde / droomachtige elementen, bijvoorbeeld de baby met het volwassen hoofd en/of de voedster die een masker op lijkt te hebben.
- Er is sprake van symboliek die verwijst naar het onderbewuste, bijvoorbeeld verlangens of angsten, zoals een voedende moeder (met een beangstigend masker).
- Het combineren of laten samenvloeien van twee werelden: de 'echte' wereld en een andere, fantastische wereld.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

25 maximumscore 2

In de biografische interpretatie dient

- een betekenis te worden gegeven die gekoppeld wordt aan de biografie van Kahlo en 1
- die ondersteund wordt door een (of meer) aspect(en) van het schilderij 1

voorbeeld 1

Het schilderij gaat over de verbroken band of afstand tussen moeder en kind: Kahlo's moeder kon haar niet meer voeden.

Dit gemis wordt uitgedrukt door het masker dat de voedster draagt, het staat voor anonimiteit, er is geen emotie en/of er is sprake van pijn of verdriet getuige de donkere lucht of de regen van melk, die (ook) als tranen vloeit over het gezicht / uit de borst.

voorbeeld 2

Het schilderij gaat over de diepe band van Kahlo met Mexicaanse / inheemse cultuur: Kahlo werd gevoed door een inheemse voedster en op deze manier werd ze letterlijk (via de melk) of figuurlijk (via verhalen) van jongs af aan gevoed met (de wijsheid van) de inheemse cultuur.

Dit wordt uitgedrukt door het oude, exotische masker en/of door de voedende kwaliteit van de melk, gezien de rijke vegetatie / de geest-boom die uit de mond van Kahlo groeit.

26 maximumscore 1

Sommige critici zien het als een cultuurpolitiek statement, omdat (het antwoord moet de volgende strekking hebben):

er in de vertegenwoordiging van Nederland en/of in de tentoonstellingen op de Biënnale een lange traditie is die voor een belangrijk deel bepaald werd door een Europese / westerse / koloniale / witte en/of mannelijke blik. De keuze voor kunst gemaakt door een (zwarte) vrouw en/of een kunstenaar met een achtergrond die gerelateerd is aan een voormalige kolonie en/of kunst die gaat over de emancipatie van zwarte mensen kan gezien worden als een statement om deze traditie te veranderen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

27 maximumscore 3

drie van de volgende:

- (vorm) De abstracte geometrische vlakken verwijzen naar het modernistische gebouw met een strakke geometrische vormgeving / de vormentaal van De Stijl.
- (compositie) De herhaling van de vlakken vormt een sterk ritme, net als de herhaling van architectonische vlakken in het gebouw.
- (compositie) De diagonale plaatsing van sommige vlakken verbindt de installatie van vloer tot plafond met het gebouw.
- (compositie / ruimte) Door de plaatsing van de vlakken op de muren en/of doordat de portretten de vlakken overlappen, lijken de portretten te zweven in de ruimte.
- (compositie / ruimte) De wand (van Rietveld) wordt als beeldvlak gebruikt, getuige de vormen die 'de hoek om' doorlopen en/of getuige de afsnijding van vormen bij de boven- en onderrand van de wand.
- (kleur) Een aantal portretten en/of de geometrische vormen zijn zwart-wit-grijs waardoor ze een verbinding aangaan met de witte / lichte ruimte.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

28 maximumscore 2

twee van de volgende:

- (omzetting van foto in schilderij) Voor elk van de drie portretten geldt dat het is uitgevoerd in verf / als schilderij, een medium / vorm met een lange traditie en/of een vorm die een zekere status kent.
- (formaat) Voor elk van de schilderijen geldt dat de geportretteerde meer dan levensgroot is afgebeeld, waardoor het belang van de vrouwen wordt benadrukt.
- (kadrering) Voor elk van de drie portretten geldt dat het zo is afgesneden dat de indruk van een toevallige gelegenheid wordt onderdrukt, het wordt meer een (statie)portret dan een kiekje / dat de aandacht van de beschouwer volledig (of meer) naar het portret gaat, alleen de geportretteerde staat centraal (status) en/of dat de aandacht volledig wordt gericht op de trotse blik.
- (lichtwerking) Bij het portret van Sister Nancy is het contrast tussen licht en donker versterkt, waardoor het portret krachtiger lijkt (trots).
- (lichtwerking) Bij het portret van bell hooks en/of Amy Ashwood is het geheel (de kleding) wat lichter dan op de foto, waardoor er meer aandacht is voor de trotse, intense blik.
- (vorm) Op het portret van Sister Nancy lijkt er rond het hoofd een band aangebracht, waardoor er sprake lijkt van een aureool / heiligheid en daarmee statigheid wordt benadrukt.
- (kleur) In het portret van Sister Nancy is de achtergrond qua kleur geïntensiveerd: een onbestemd, warm goddelijk licht, waarmee haar heiligheid en daarmee statigheid wordt benadrukt.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

29 maximumscore 2

- utopisch idee (een van de volgende): 1
 - het utopisch geloof in de vooruitgang van de mens / een nieuwe kunst voor een nieuwe maatschappij / wereld
 - het utopisch geloof in een universele beeldtaal / kunst
- rol van kunst (een van de volgende): 1
 - via kunst de leefwereld van alle mensen verbeteren (door de samenhang van toegepaste en autonome kunst)
 - kunst voor alle mensen bereikbaar maken, zodat eenieder kan profiteren van de heilzame werking
 - via kunst het idee van de nieuwe, moderne wereld tonen / met kunst een universele beeldtaal tot stand brengen waardoor internationale eenheid kon worden bereikt
 - door de autonome en toegepaste kunst (inclusief de architectuur) samen te laten vloeien in één stijl is de universele beeldtaal goed te zien en te ervaren

30 maximumscore 1

een van de volgende:

- Het ideaal dat een betere toekomst mede bepaald wordt door zwarte vrouwelijke feministen / intellectuelen. Dit draagt zij uit door de portretten te tonen aan een internationaal publiek op de Biënnale.
- Het ideaal dat de kunst uit alle delen van de wereld en van alle bevolkingsgroepen een plek verdient op een internationaal podium zoals de Biënnale.

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Cito gebruikt deze gegevens voor de analyse van de examens. Om de gegevens voor dit doel met Cito uit te wisselen dient u ze uiterlijk op 1 juni te accorderen.

Ook na 1 juni kunt u nog tot en met 13 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

6 Bronvermeldingen

afbeelding 1	Friedrich Carl Albert Schreuel, <i>Portret van Raden Syarif Bustaman Saleh</i> , ca. 1840, https://es.wikipedia.org/wiki/Friedrich_Carl_Albert_Schreuel
afbeelding 2	Johann Karl Bähr, <i>Portret van Sjarif Bastaman Raden Saleh</i> , 1842 https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Carl_Johann_Baehr_-_Portr%C3%A4t_des_Raden_Saleh_Syarif_Bustaman.jpg
afbeelding 3	George Hendrik Breitner, <i>Zelfportret</i> , 1882, https://www.boijmans.nl/collectie/kunstwerken/113191/zelfportret
afbeelding 4 t/m 7	Francis Bacon, <i>Drie studies voor een kruisiging</i> , 1962, https://www.sartle.com/artwork/three-studies-for-a-crucifixion-francis-bacon
afbeelding 8	Gerrit Berckheyde, <i>Het stadhuis op de Dam in Amsterdam</i> , 1693, https://www.rijksmuseum.nl/en/collection/SK-C-101
afbeelding 9	https://www.paleisamsterdam.nl/beeldmateriaal/
afbeelding 10 t/m 12	http://www.buitenbeeldinbeeld.nl/Amsterdam_C/Quellinus.htm
afbeelding 13	https://www.rijnlandmodel.nl/bronpaginas/Gemeente_Deventer Stadskantoor.htm
afbeelding 14	https://www.rijnlandmodel.nl/bronpaginas/Gemeente_Deventer Stadskantoor.htm
afbeelding 15	https://www.oud-deventer.nl/wp-content/uploads/2019/05/nieuwsbrief23.pdf
afbeelding 16	https://i0.wp.com/www.hetdeventernieuws.nl/wp- content/uploads/2018/02/Gemeente.jpg?fit=1920%2C1280&ssl=1
afbeelding 17	https://architectenweb.nl/projecten/project.aspx?ID=32047
afbeelding 18	https://nl-nl.facebook.com/GemeenteDeventer/posts/de-gulden-adelaar-de- tweejaarlijkse-deventer-cultuur-en-wetenschapsprijs-is- voor/3128072407208556/
afbeelding 19	http://www.loestenanscher.nl/kunstprojecten/projecten/deventer- raamwerk/communicatie-deventer-raamwerk/
afbeelding 20	https://easyreadernews.com/friday-kahlo-sensuality-and-sorrow/

afbeelding 21	https://gregcookland.com/wonderland/wp-content/uploads/2019/02/picKahloMFA190222ExVotoOurLordEncino_0320w.jpg
afbeelding 22	Frida Kahlo, <i>Mijn voedster en ik</i> , 1937, https://www.fridakahlo.org/my-nurse-and-i.jsp#prettyPhoto[image1]/0/
afbeelding 23	https://ocula.com/magazine/photologs/the-58th-venice-biennale/
afbeelding 24 t/m 26	https://iriskensmil.nl/work/
afbeelding 27	https://www.femthefuture.org/
afbeelding 28	https://www.vibe.com/music/reviews/sister-nancy-boiler-room-ny-486780/
afbeelding 29	https://herstoryprincess.wordpress.com/social/amy-ashwood-garvey-2/
figuur 1	Sigmund Löw, <i>De schilder Jozef israëls in zijn atelier, Koninginnegracht 2, Den Haag</i> , 1903, https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/RP-F-00-2600
figuur 2	Sigmund Löw, De kunstenaar Isaac Israëls in zijn atelier aan het Oosterpark 82, Amsterdam, 1903, https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Isaac_Isra%C3%ABIs#/media/File:De_kunstenaar_Isaac_Isra%C3%ABIs_in_zijn_atelier_aan_het_Oosterpark_82,_Amsterdam,_RP-F-00-6695.jpg
figuur 3	vindplaats onbekend
figuur 4	https://onlinegallery.art/nl/blog/beroemde-kunstenaars-en-hun-ateliers-510/
figuur 5	https://onlinegallery.art/nl/blog/beroemde-kunstenaars-en-hun-ateliers-510/
figuur 6	https://historiek.net/paleis-op-de-dam-herbergt-grootste-kaarten-ter-wereld/108444/
figuur 7	https://www.amsterdam.nl/stadsdelen/centrum/mokums-abctje/quellinus/
figuur 8	https://rondeeldeventer.nl/update-stadhuis/
figuur 9	https://nl.pinterest.com/pin/688558230500055541/
figuur 10	vindplaats onbekend

Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op hier gebruikt materiaal te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Wie desondanks meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met Cito.